

Bruk av makt og tvang i barnehagen

Hvilken bevissthet har barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang i barnehagen?

Oda Bredeesen

Kandidatnummer: 3

Bacheloroppgave

BHBAC3980

Trondheim, April 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Jeg ønsker å takke veilederne mine, for god hjelp og veiledning gjennom prosessen. Jeg vil også takke informantene mine som trosset en hektisk barnehagehverdag for å stille i intervjuet. Videre ønsker jeg også å takke min far som leste over teksten min og gav meg tilbakemeldinger. Til slutt ønsker jeg å takke mine medstudenter for kloke ord og tips underveis i prosessen.

Hadde det ikke vært for de som jeg nevnte ovenfor, ville det vært mye vanskeligere å komme i mål med bachelorprosjektet mitt.

Tusen takk!

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Problemstilling	5
1.3 Oppgavens oppbygging	5
2.0 Teori	7
2.1 Michael Foucaults teori om makt	7
2.1.1 Foucaults tre hovedkategorier innen maktens historie	8
2.2 Lovgivning	9
2.2.1 Nødrett og nødverge i situasjoner med barn	10
2.3 Barnehagelæreren som maktutøver	11
2.3.1 Barnehagelærerens definisjonsmakt	11
2.4 Barns rett til medvirkning i barnehagen	12
2.4.1 Barnesyn	14
3.0 Metode	16
3.1 Valg av metode	16
3.2 Valg av informanter	17
3.3 Beskrivelse av gjennomføring	17
3.4 Analysearbeid	18
3.5 Metodekritikk	19
3.6 Etiske hensyn	20
4.0 Funn og drøfting	21
4.1 Kunnskap om makt og tvang	21
Funn	21
Drøfting	22
4.2 Rammefaktorer	23
Funn	23
Drøfting	24
4.3 Barnehagehverdagen	26
Funn	26
Drøfting	28
4.4 Regler og retningslinjer	28
Funn	28
Drøfting	29
5.0 Oppsummering	31
6.0 Litteraturliste	32
7.0 Vedlegg	35
Vedlegg 1: Intervjuguide	35
Vedlegg 2: Samtykkeskjema	36

1.0 Innledning

Temaet for denne bacheloren er bruk av makt og tvang i barnehagen. I barnehagen er det viktig å skape et trygt og inkluderende miljø for barna, men hva skjer når det trygge miljøet må gå på bekostning av barnas frihet og selvstendighet. Michael Foucault er en fransk filosof og teoretiker som er kjent for sin analyse av makt og hvordan den virker i samfunnet. I denne bacheloroppgaven vil jeg undersøke barnehagelærerens bevissthet rundt bruk av makt og tvang i barnehagen, og hva grunnen til at makt og tvang blir anvendt i barnehagen er. For å undersøke temaet vil jeg blant annet ta i bruk Michael Foucaults teorier og begreper. Gjennom bacheloren vil jeg forske på hvordan man kan skape et balansert miljø i barnehagen, hvor det er rom for disiplin og klare regler, samtidig som barna får muligheten til å delta og medvirke i sin egen hverdag. For å nå dette målet vil jeg blant annet undersøke hvilke regler og retningslinjer som finnes, og om disse er godt beskrevet. Videre vil jeg gjennom en kvalitativ tilnærming forske på hvilken bevissthet barnehagelærere har rundt makt og tvang, og om det er noe de opplever blir brukt i barnehagen.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

«Det er en helt vanlig onsdag i barnehagen. Klokken er halv ti på morgen og barna er rundt omkring og leker. På gulvet sitter Ole (3,3) år og Martin (2,9) år. Martin blir ofte omtalt som en utfordrende gutt som ofte stritter imot det de voksne sier. Han er glad i å springe og tulle, og har som oftest ikke tid til rolige aktiviteter. Det er tid for samlingsstund. Martin sitter helt rolig på gulvet og bygger et hus av lego. Han er konsentrert og viser frem det han lager til de andre barna. Han er stolt. Barnehagelæreren kommer inn og sier høyt «nå er det tid for samlingsstund, alle barna må gå inn på madrassrommet». Barna går fort inn på madrassrommet, men ikke Martin. Martin sier «Jeg vil ikke, jeg vil bygge lego». Barnehagelæreren forteller at alle barna skal være med. Martin rister på hodet. «Nå kommer du, ellers henter jeg deg» sier barnehagelæreren. Martin reagerer ikke, han fortsetter å bygge». Barnehagelæreren går fort mot Martin, og tar hardt i armen hans og drar han med inn til samlingsstunden. Martin stritter imot og begynner å rope og skrike. Barnehagelæreren tar han med inn til samlingen og setter han på fanget sitt mens han fortsetter å rope. Barna ser på Martin mens han roper og skriker, og ingen klarer å følge med på samlingen. Martin blir til slutt tatt med ut av samlingen og satt i en bøylestol helt til samlingen er ferdig.

Dette er en praksisfortelling som jeg skrev i praksisperioden min i høsten 2022. Det var gjennom denne praksisperioden jeg fikk øynene mine opp for temaet makt og tvang. Jeg opplevde dette som et vanskelig tema, hvor mange ikke har nok kompetanse om hvordan man kan håndtere ulike situasjoner. Denne praksisfortellingen fikk meg til å innse hvor mye makt vi som barnehageansatte har, og hvor lett det kan være å misbruke den. I denne praksisfortelling opplevde jeg at de andre ansatte ble litt satt ut av barnehagelæreren sine handlinger, men turte ikke å si noe. Jeg har opplevd at flere ansatte har brukt fysisk makt og tvang uten å tenke at det er feil, da mange har lite kunnskap om tematikken. Min forståelse av bruk av makt og tvang er at det skal ligge en fare for barnet selv eller andre for at ansatte kan anvende makt eller tvang. I min praksisfortelling var barnet verken i fare for seg selv eller andre.

Gjennom praksisperiodene har jeg erfart barnehagelærere som har misbrukt sin makt. Det har blitt sagt «hvis du ikke kler på deg nå, drar alle sammen ut og du blir alene» eller «du må spise skorpen din, ellers må du sitte her alene mens alle andre har gått i fra». Det har overrasket meg at selv utdannede barnehagelærere misbruker makten sin, selv om de skal ha kunnskap om temaet. Etter mine snart tre år som barnehagelærerstudent sitter jeg igjen med en følelse av at flere ansatte setter barnehagens rutiner fremfor barnets integritet. Jeg opplever at når overganger skal skje i barnehagen kan enkelte ansatte bli stresset og tyr derfor til makt og tvang i stedet for å bruke litt lengre tid og tenke på hva som er beste for barnet.

1.2 Problemstilling

På grunnlag av det jeg har nevnt ovenfor ønsker jeg å skrive en bachelor innenfor temaet makt og tvang i barnehagen. Jeg er spesielt interessert i hvilken bevissthet barnehagelærere har rundt temaet makt og tvang, og har derfor endt opp med følgende problemstilling;

«Hvilken bevissthet har barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang i barnehagen?»

1.3 Oppgavens oppbygging

Innledningsvis skal jeg først presentere en teoridel hvor jeg tar i bruk teori som jeg ser på som relevant for min valgte problemstilling. Temaene som blir presentert i teoridelen er bevisst valgt ut ifra funn som ble gjort etter innhenting av datamateriell. Etter å ha gjennomført intervjuene kom det frem ulike temaer som jeg mente var interessante å inkludere i teoridelen.

Videre vil jeg ta for meg metodedelen hvor jeg skriver om valg av metode, valg av informanter, innsamlingsstrategier hvor det blir brukt intervju. Jeg presenterer også gjennomføringen, analysearbeid, metodekritikk og etiske hensyn. Metodedelen vil gi et innblikk i hvordan jeg har jobbet med innhenting av datamateriell til funn og drøftingsdel.

I funn og drøftingsdelen tar jeg for meg kunnskap om makt og tvang i barnehagen, rammefaktorer, barnehagehverdagen, og om reglene og retningslinjene rundt bruk av makt og tvang burde vært klarere. Jeg vil presentere mine funn rundt disse temaene, og drøfte de opp mot teori. I denne delen vil jeg gjennom mine funn svare på problemstillingen.

I avslutningen kommer jeg med en konklusjon av funnene mine i lys av problemstillingen.

2.0 Teori

I dette kapitlet presenteres teori som er relevant for oppgavens tema og problemstilling. For å forklare begrepet «makt» har jeg valgt å bruke Michael Foucault sin definisjon. Videre kommer jeg til å ta for meg lovgivning som berører bruken av fysisk makt og tvang i barnehagen, hvor jeg presenterer bruk av nødverge eller nødrett i situasjoner med barn. Teoridelen setter deretter søkelyset på barnehagelæreren som maktutøver og barnehagelærerens definisjonsmakt. Jeg kommer også til å ta for meg barnesyn og barns medvirkning.

2.1 Michael Foucaults teori om makt

Michael Foucault var en fransk filosof og idéhistoriker som blir betraktet som en av de fremste tenkerne som levde på 1900-tallet. Foucault var en utfordrende og inspirerende filosof å følge. Foucaults utgangspunkt er at makt ikke er historisk konstant, men i stadig endring. Da makten ikke er universell, lar den seg heller ikke definere universelt (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 19-20). I sitt essay «The Subject and Power» skriver han ideer om makt og antyder at makt ikke bare er en relasjon mellom individer eller grupper, men heller en dynamisk kraft som opererer gjennom dem og deres handlinger, og dermed former og endrer sosial virkelighet. Han antyder at makt ikke er en fast entitet som kan besittes eller kontrolleres, men heller en dynamisk kraft som stadig er i bevegelse. På denne måten argumenterer han for at det som kalles «makt» ikke eksisterer som en universell entitet som kan lokalisere eller identifiseres (Foucault, 1982, s. 788).

I denne avvisningen finner man et avslag på universelle definisjoner, men samtidig ligger det imidlertid anslag til et maktbegrepet. Foucault mener at makt ikke kan defineres som en substans som kan fastslås eller identifiseres, men heller som en relasjonell størrelse. Senere i samme essay utdyper han sitt syn på makt og hevder at det som kjennetegner en relasjon av makt er at den fungerer som en handling som påvirker andres handlinger. Foucault knytter makt til hvordan handlinger påvirker handlinger og opererer med en praksisorientert forståelse av maktbegrepet. Han forklarer at det ikke er den eller de mektige som er maktens referansepunkt, men heller mektige handlinger. Videre benevner han at styringen ikke har noen oppgave utenfor seg selv, og at det ikke er en styrer, men styringen som styrer. Ifølge Foucault er makt et verb, ikke et substantiv. Når bevegelsen og aktiviteten blir beskrevet som

makt, så unndrar den seg også all vesensdefinisjon (Lundgren, Juritzen, Engebretsen & Heggen, 2012, s. 19-20).

2.1.1 Foucaults tre hovedkategorier innen maktens historie

I sine studier av maktens historie operer Foucault med tre hovedkategorier: suverenitetsmakt, disiplinsmakt og styringsmentalitet (Foucault, referert i Lundgren et al., 2012 s. 20). Han beskriver suverenitetsmakten som lett synlig og personifisert i konger og keisere. Denne formen for makt var ytterst risikofylt, og hadde som funksjon å avverge, stenge inne, stoppe, hindre, begrense og- gjennom dette- tjene herskeren ved å kontrollere befolkningens liv. Disiplinmakt fremstår som mer indirekte former. Et viktig virkemiddel for denne typen makt, blir å ikke torturere, men administrere lydighet til borgerne. Maktutviklingen fører til fremvekst av den moderne vitenskapen om mennesket, som vil si, psykologi, psykiatri og medisin. I samfunnet akkumuleres det en stadig økning av mengde kunnskap om mennesker som en art og som kategori, som fører til etablering av en kultur hvor informasjon i vid forstand samles, dokumenteres og arkiveres. Stadig flere borgere blir utsatt for nedtegninger, dokumentasjon og akkumulering av kunnskap, som fører til at hverdagslivet til vanlige mennesker blir samlet inn og nedtegnet som tekst. Her mener Michael Foucault at denne samlingen av informasjon og dokumentasjon kan føre til maktrelasjoner og påvirke hvordan individer blir behandlet og kontrollert av samfunnets institusjoner og autoriteter (Lundgren et al., 2012, s. 20-21).

Foucault viser til en metafor han kaller *panoptikon* som er en form for disiplin han har viet stor oppmerksomhet til. Formen panoptikon tar utgangspunkt i fengselkonstruksjonen der fangene kunne bli vaktet av en fengselsvakt fra et tårn uten at fangene selv kunne se at de ble observert. For Foucault ble denne formen for disiplin et symbol på at vi frykter at vi er synligere enn det vi som oftest er. Tårnet blir i likhet med fotobokser en påminnelse om at vi kan bli observert når som helst. Dette vil altså gi bedre disiplin ved at muligheten for å bli observert er til stede, selv om kontrollen faktisk er til stede eller ikke (Foucault, referert i Lundgren et al., 2012, s. 22).

Den siste maktformen kalles for styringsmentalitet, og er en form han betrakter som karakteristisk for moderne liberal demokratier. Denne typen skiller seg fra disiplineringsmakten da denne er enda mer indirekte. Styringsmentalitet skriver seg inn i borgerens mentalitet, og styres dermed innenfra. I motsetning til suverenitetsmakt vil ikke

denne maktformen bruke redskap som tvang og sanksjoner, men heller oppmuntring. «Det sies alt for ofte at herredømmets virkninger er negative, at herredømmet utelukker, undertrykker, fortrenger og skjuler. Mens faktisk er herredømmet produktiv». (Foucault, 1999b, s. 174-175). Denne makten virker gjennom å stimulere, aktivisere og engasjere den som styres i stedet for å representere det begrensende og tvingende nei. En særskilt form for styringsmentalitet er biomakt, som innvirker på individers velferd og levevilkår. Denne formen intervensjoner i folkets sunnhet, boligforhold, bymiljø, utdanning og arbeidsforhold (Lundgren et al., 2012, s. 22).

2.2 Lovgivning

Man er ikke barnehagelærer bare på vegne av seg selv, men det innebærer at man på vegne av samfunnet utfører bestemte oppgaver. Når barnehagelæreren utfører oppgaver barnehagen har fått gjennom sine styringsdokumenter, representerer man ikke først om fremst seg selv, men samfunnet. Profesjonen er et bindeledd mellom samfunnet med sine lover, forskrifter, ordninger og institusjoner, hvor den andre siden er barna og deres foreldre (Hennum & Østrem, 2016, s. 17-18). Gjennom barnehageloven blir ordet «skal» brukt jevnlig, og viser dermed til oppgaver som barnehagen blir pålagt å utføre (Thorsen, 2015, s. 21).

Gjennom søk på Lov om barnehager (Barnehageloven, 2005) og Barnehagens rammeplan (Utdanningsdirektoratet, 2017) viser det seg at hverken ordet «makt» eller «tvang» blir brukt. I FNs konvensjon om barnets rettigheter (Regjeringen, 2003) blir ordene makt og tvang brukt i sammenheng med tvangsrekruttering (s. 40.41) og tvangsarbeid (s.50).

Fylkesmannen i Vestfold har tidligere sendt en henvendelse til Utdanningsdirektoratet om bruk av makt og tvang i barnehagen. I 2016 fikk han svar på sin henvendelse hvor Utdanningsdirektoratet mener at barnehageloven, FNs barnekonvensjon og straffeloven gir barn som går i barnehage et klart rettslig vern mot fysisk tvang og makt. Som vil si at barnehagesektoren er godt regulert i lovverket. Videre beskriver de at barnehageloven ikke gir hjemmel til bruk av makt og tvang, hvor de referere til jf. Barnekonvensjonen artikkel 19 som sier at barn skal beskyttes mot «alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens [...] annen person har omsorgen for barnet.»

Utdanningsdirektoratet skriver at det i enkelte ekstraordinære tilfeller kan være at kroppskrenkelser ikke er straffbar, dette fordi man kvalifiserer handlingen som nødverge eller nødrett etter straffeloven §§17 og 18. I noen situasjoner kan personalet oppleve det nødvendig å gripe inn overfor barna for å hindre at barnet, andre barn, ansatte eller gjenstander kommer til skade. Personalet har en plikt til å gripe inn i situasjoner for å hindre at barn skader seg selv, andre eller eiendom (Utdanningsdirektoratet, 2016).

2.2.1 Nødrett og nødverge i situasjoner med barn

Nødrett er en handling som ellers ville være straffbar, men som er lovlig når det blir brukt for å redde liv, helse, eiendom eller annen interesse fra en fare for skade som ikke kan avverges på en annen rimelig måte (Straffeloven, 2005, §17). Nødverge blir tatt i bruk for å avverge et ulovlig angrep. Det er også lovlig å ta i bruk nødverge når det ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensyn til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse angrepet krenker, og angriperens skyld (Straffeloven, 2005, §18). Udir skriver om bruk av nødrett/nødverge og andre inngripende tiltak i skolen, som også kan være nyttig kunnskap for ansatte i barnehagen. Det er viktig at personalet er forberedt på hvordan de skal håndtere nødretts- eller nødvergesituasjoner. Ved å lage rutiner og prosedyrer på hvordan man håndterer nødretts- eller nødvergesituasjoner, kan det hjelpe å sikre at de skadeavvergende tiltakene i størst mulig grad er forholdsmessige og forsvarlige, og at det gjennomføres på en fornuftig måte for de involverte.

I kapittel 25 i straffeloven om voldslovbrudd blir barns fysiske integritet særlig vernet. I dette kapitlet er det kroppskrenkelse som står sentralt, hvor det i §271 blir lagt frem et forbud mot kroppskrenking. Paragrafen viser til at man kan få bot eller opp til 1 års fengsel dersom man utøver vold mot en annen person eller på en annen måte krenker personen fysisk (Straffeloven, 2005, §271). Forbudet mot kroppskrenking kan, ifølge fylkesmannen på Vestlandet, være det forbudet som ofte er mest relevant dersom ansatte i barnehagen fysisk griper inn ovenfor et barn på en voldelig måte, eller vurderer å gjøre det. Kroppskrenking i barnehagesammenheng kan for eksempel være å holde et barn hardt fast mot sin vilje, men dette vil være avhengig av de konkrete omstendighetene (Fylkesmannen, 2019).

2.3 Barnehagelæreren som maktutøver

Som barnehagelærer spiller man en stor rolle i livene til barna, derfor er det særdeles viktig å være oppmerksom på kvaliteten av sin egen deltakelse. Man setter spor og avtrykk i andres sinn og disse avtrykkene vil gi styrke lenge etter at barna har sluttet i barnehagen. I tilfelle hvor disse avtrykkene er negative, vil de også kunne gi smerte i tiden fremover (Skau, 2013, s. 15).

Når det gjelder anerkjennelse og ønsket om å bli behandlet som et mål i seg selv er det ingen forskjell på barn og voksne. Forskjellen er at de ikke har en like sterk beredskap til å motsette seg å bli behandlet som kun et middel. De voksne har i kraft av både livserfaring, kunnskap og utdanning større sjans til å forstå når noen prøver å manipulere de. Som voksen har man også lettere for å sette grenser for andre og klarer lettere å sette seg i en posisjon hvor deres subjektstatus ikke blir satt ut av spill. Når noen forsøker å sette subjektstatusen ut av spill, har barn behov for hjelp til å utvikle den beredskapen de trenger. For barnehagens dannelsesoppgaver er dette en viktig del (Hennum & Østrem, 2016, s. 97).

Når barna er i barnehagen er det de ansatte som har ansvaret for dem. I løpet av barnehagehverdagen blir de barnehageansatte nødt til å utøve makt over barna, og det skjeve forholdet i maktfordelingen gir de ansatte en stor ansvarsrolle. For at makten skal bli brukt til barnas beste er det avgjørende at den blir brukt på en etisk reflektert måte hvor man tar barnehagens overordnede verdier i betraktning (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2014, s. 138-139).

2.3.1 Barnehagelærerens definisjonsmakt

Som voksen står man i en mektig posisjon i forhold til barn når gjelder barnets opplevelse av seg selv. Denne typen makt kalles for *definisjonsmakt*. For at barn skal kunne bygge opp et bilde av hvem en selv er og for å kunne skape seg selv, er de i stor grad avhengige av reaksjonene som kommer fra omsorgspersonene rundt dem. Definisjonsmakt handler om hvordan den voksne svarer på barnets kommunikasjon, ordvalget om deres opplevelser og handlinger og hva som reageres på og ikke. Makten kan brukes positivt ved å fremme barnets tro på seg selv og sin evne til å være selvstendig. Samtidig kan det brukes til å undergrave barns selvtillit og selvrespekt. Det er viktig å være klar over hvilken mektig posisjon man har

når man jobber med barn, da små barn er avhengig av sine omsorgspersoner uansett hvordan de voksne utøver definisjonsmakt (Bae, 1997, s.131)

I definisjonsmakt finnes det dilemmaer når en part er avhengig av den andre. I barnehagen er det viktig å være oppmerksom på dette, da barna står i en mindre mektig posisjon enn de voksne (Bae, 1997, s. 131). Som ansatt i barnehagen er det viktig å skjønne at de underkjenner barn når de tar fra dem sjansen til å bestemme over sin egen opplevelse og hva de mente. Når et barn er lei seg og får beskjed om at det ikke er noe å gråte for, eller være opprørt for, bruker den voksne sin definisjonsmakt og viser ingen respekt for barnets subjektive følelse (Tholin, 2008, s. 97).

2.4 Barns rett til medvirkning i barnehagen

Barn i barnehagen skal ha rett til å medvirke i sin egen hverdag og barnehagen skal legge til rette for og oppmuntre til at barna skal få gi uttrykk for sitt syn på den daglige virksomheten, jf barnehageloven § 1 og § 3, grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1.

Samtidig skal ikke barna overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

Skal man gi en definisjon på medvirkning i barnehagen vil Larsen og Slåtten (2019) si at det betyr at barnet kan uttrykke seg fritt, være aktiv deltakende og bli inkludert (s. 308). En naturlig uttrykksmåte er leken, som vil være et sentralt sted å realisere medvirkning. I lek medvirker barna ved å bestemme hva som skal skje. Her må de mestre små og store utfordringer. I leken må de lære å vurdere situasjoner og inngå kompromisser. Når barn leker med andre barn, kan de oppleve en dybde i deltakelse. Det å kunne delta fullt ut og med stor kraft har innvirkning i avgjørelser som blir tatt. Selv om de største barna snakker og har lært en del begrep, er det ikke like lett å uttrykke seg i samtale med en voksen. Ofte ser voksne ting på en annen måte, og har andre perspektiv. Ved samtale mellom barn og voksne, har den voksne en posisjon som gjør at barnet lett tilpasser seg temaet i samtalen som den voksne gir betydning. Det kan tolkes at barns medvirkning lettere kan bli tatt på alvor gjennom lek og andre ytringer, enn i en samtale. Dette er fordi at medvirkning skal skje ut ifra barnas forutsetning (Larsen & Slåtten, 2019, s. 309).

Rammeplanen for barnehagen (2017) beskriver at barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov (s. 27). For at barn skal kunne medvirke er de avhengige av de ansattes respekt for barna. Barna må få påvirke i sin egen hverdag, og føle at de blir hørt. For å klare dette er det viktig at de voksne er følsomme for barnas ulike uttrykksformer. Noen barn kommuniserer via kroppen og emosjonelle utbrudd. Selv om dette kan bryte med reglene og normene i barnehagen, kan dette være en måte for barnet og få frem sin mening og sine synspunkter på (Franck og Glaser, 2014, s. 310-311).

En som er kritisk mot det idylliske bildet av den norske barnehagen, der gledefylt og harmonisk samspill blir foretrukket og sett på som den normale måten å delta på, er Liv Torunn Grindheim (2014). Grindheim fant ut at forholdene som fremmer demokratisk deltakelse i barnas hverdag, inkluderer humor og glede, og at barn blir sett på som uskyldige og smilende. Når barn uttrykker sinne, blir fokuset ofte rettet mot barnas følelser istedenfor budskapet de prøver å formidle. I kulturer der barn blir ansett som uskyldige og latterfulle, vil det være forståelig å prøve å stoppe eller dempe deres aggresjon, med den tro at det er til barnets beste (s. 308).

Det som skjer når man velger å fokusere på barnets følelser er at sinne og aggresjon kan være uttrykk for at barnet opplever å bli urettferdig behandlet eller kjenner på respektløshet. Det er viktig at barn viser trivsel gjennom glede og latter, men samtidig bør ikke en vektlegging av disse følelsene i samspill sette en grense for urett og respektløshet. Grindheim forteller at hvis man kun anerkjenner positive følelser i samspill som uttrykkes via latter og glede, kan man overse barnets rett til å medvirke i sitt eget liv, samt deres frihet til å kunne påvirke situasjonen eller uttrykke sine ønsker (Grindheim, 2014, s. 316).

Når det er snakk om medvirkning må dette tilpasses hva som er aldersadekvat, og det handler ikke om at barnet skal bestemme. For små barn kan medvirkning handle om at de får en gjensidig rolle i det daglige samspillet. Medvirkning kan forveksles med at voksne ikke skal delta, men det handler om at de voksne skal følge barnas initiativ og isteden for å overta en situasjon skal de kunne gi næring. Eksempel på barns medvirkning kan være at barna får velge hvilken lek/aktivitet de vil holde på med, eller at man ikke uten videre avbryter barn som er aktivt engasjert uten å vente på en anledning der det passer. Dette innebærer at voksne, når det er mulig, fleksibelt tilpasser seg barna (Drugli & Lekhal, 2018, s.131).

2.4.1 Barnesyn

Menneskers syn på barn og oppdragelse er stadig i endring, og nyere forskning fremhever viktigheten av å se barn om subjekt. For å gjøre dette, må man behandle hvert enkelt barn som et individ med rettigheter til sine egne tanker og følelser. Dette krever en yrkesetisk holdning fra barnehageansatte som er i samsvar med moderne menneskerettstenking. Dette tar tid for å bygge opp, og krever kunnskap. Barnehagelærerutdanningen gir et grunnlag for denne holdningen, men det er nødvendig å videreutvikle den for alle som er i daglig samspill med barn i barnehagen (Bae, 2007).

En verdi som flere forfattere slutter seg til, og som ligger til grunn for alt de skriver om barnehagelærerens profesjonsutøvelse, er at det ikke er noe kvalitativ forskjell mellom barn og voksne som mennesker. Når det gjelder kunnskap, erfaring, sårbarhet og avhengighet er det riktig nok en del som skiller barn som gruppe fra voksne som gruppe. Men likevel er ikke forskjellene kvalitative, som betyr at barn ikke er mindre menneske enn voksne, uansett om barnet kan og vet mindre enn de voksne. Likevel trenger barn voksne som tar beslutninger for dem, og viser dem omsorg og hjelper de med å organisere seg i en kompleks tilværelse (s. 90).

Som rammeplanen sier, skal barnehagen ivareta barndommens egenverdi (Utdanningsforbundet, 2017, s. 8), noe som innebærer å la barn leke og bruke tid på aktiviteter de synes er meningsfulle, uten å tenke på om disse aktivitetene har noe nytteverdi. Dette er å ta barnet på alvor og ivareta barnet som subjekt. Det vil si å ta utgangspunkt i at barnet har en fri vilje og egne meninger, og kan handle ut ifra det (Hennum & Østrem, 2016, s.93).

Filosofen Kant (1970) har uttrykt et av sine kategoriske imperativ på følgende måte: Du skal alltid behandle mennesker som mål i seg selv og ikke kun som et middel. Dette nevnes igjen fordi det har nær sammenheng med det å tillegge barn egenverdi som subjekter. Det å behandle andre som mål i seg selv, vil si at man ikke har noen skjulte motiver eller et utgangspunkt i strategier som den ikke skal få et innblikk i. Man skal være åpne om sine mål og midler, slik at motparten blir i stand til å kunne velge om han/hun vil være med på handlingene. Om en barnehagelærer prøver å holde målene og midlene for handlingen skjult, vil det være det samme som å handle strategisk. Dersom slike strategiske handlinger skjer, vil samhandlingen og kommunikasjonen i barnehagen reduseres til et strategisk spill hvor

barnehagelærer og barn forsøker å påvirke hverandre uten å være åpne og ærlige (Hennum & Østrem, 2016, s. 95).

I barnehager er det forskjellige personer. Noen kan og vet mer enn andre, og har mer livserfaring. Dette kalles gjerne asymmetri. Fellesskapet i barnehagen kan ha asymmetri mellom barn og voksne fra et ufravikelig premiss. I et asymmetrisk forhold er det alltid en maktrelasjon der den ene har en sterkere posisjon enn den andre. I barnehagen vil barn i relasjon med voksne være i en utsatt posisjon, og det vil alltid være en risiko for at deres likeverd blir krenket. Likevel vil idealet i barnehagen alltid være at det skal være likeverd, samtidig som asymmetri er til stede. I en asymmetrisk relasjon kan man ta hverandre på alvor, gå i dialog og sammen lære av hverandre. I dialogen er det et ideal at de beste argumentene vinner, uavhengig om de kommer fra et barn eller en voksen (Hennum & Østrem, 2016, s. 95).

3.0 Metode

Vitenskapelig metode er framgangsmåter som brukes for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål. Målet med denne metode er å få frem informasjon om det man undersøker, og skaffe seg kunnskap om hvordan informasjon kan analyseres. Det finnes flere ulike metoder, men i all hovedsak skiller man mellom to hovedtyper: kvalitativ og kvantitativ metode. Disse er i prinsippet bygget opp på en ulik forskningslogikk, som betyr at det har betydning for forskningsprosessen og hvordan resultatet av forskningen vurderes. Forskjellen mellom disse metodene er at kvalitative metode går mer inn i dybden og betydningen vektlegges, mens kvantitative metoder legger vekt på utbredelser og antall (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28).

3.1 Valg av metode

Jeg har valgt å ta i bruk en kvalitativ tilnærming og intervju som metode for å kunne svare på min problemstilling. Bakgrunnen for mitt valg er at jeg ønsker å rette søkelyset mot hverdags handlinger i barnehagen i sin naturlige kontekst, og kunne få innsikt i menneskelige uttrykk. Den kvalitative forskningsmetoden kan brukes til å systematisere og gi innsikt i menneskelige uttrykk, enten språklige ytringer eller handlinger (Bergsland & Jæger, 2022, s. 28). En viktig målsetting ved kvalitative tilnærminger er å skape forståelse av sosiale fenomener, hvor det å klare å tolke de fenomenene får stor betydning (Bergsland & Jæger, 2022, s. 29).

Siden jeg skal gå inn i hverdagslivet i barnehagen, vil det for meg være naturlig å gå en samfunnsvitenskapelig retning. Studiefeltet innen samfunnsforskning rettes mot mennesker og handler om et mangfold av oppfatninger og meninger som stadig er under endring (Johannsen, Tufte & Christoffersen, 2017, s. 27).

Gjennom mitt intervju ønsker jeg å kunne se ulike synsvinkler og komme dypere inn i temaet. Dersom man ønsker å komme dypere inn i temaet man skal forske på, er det hensiktsmessig å velge en kvalitativ metode (Johannessen et al., 2016, s. 28).

Intervjuene jeg gjennomførte var semistrukturerte. Det beskrives som en dialog mellom forskeren og deltakeren, der samtalen i hovedsak styres av forskeren (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Semistrukturert intervju vil også si at dialogen blir styrt av en intervjuguide.

Intervjuguiden skal lede deg gjennom intervjuet og er hjelp til å huske de temaene man skal ta opp (Dalland, 2017, s. 78).

3.2 Valg av informanter

Før jeg skulle gjennomføre intervjuene gjennomførte jeg strategisk utvalg med tanke på hvem jeg skulle velge. Et strategisk utvalg handler å velge personer som kunnskap som er strategisk i henhold til problemstillingen man har valgt (Thagaard, 2018, s. 54). Derfor har jeg valgt å velge tre barnehagelærere, med samme utdanning, men ulike bakgrunner. Jeg valgte å intervjuer en mann som har jobbet i barnehage i noen år, ei dame som har jobbet i barnehage i snart 40 år, og ei dame som har vært styrer. Ved å velge informanter med ulik erfaring tenkte jeg at det kunne gi meg et bredt spekter av refleksjoner og tanker, og få ulike synspunkter med tanke på temaet makt og tvang. For å bevare informantenes personlige opplysninger har jeg valgt bruk pseudonymer i stedet for deres ekte navn (Johanessen et al., 2016, s. 91). Dermed har jeg valgt å kalle mannen for «Ole», dame som har jobbet i barnehage snart 40 år «Marit» og tidligere styrer «Lise».

3.3 Beskrivelse av gjennomføring

Jeg valgte å gjennomføre alle tre intervjuene på arbeidsplassen til informantene, da dette skal være en trygg og kjent plass for dem. For meg var det viktig å skape en trygg og positiv stemning, ved å være imøtekommende og blid da jeg møtte informantene. Makt og tvang kan være et litt vanskelig tema, det var derfor viktig for meg å sette av tid til trygge informantene, ved å ha en liten samtale før jeg begynte å stille spørsmålene. Intervjuet startet med noen faktaorienterte spørsmål som var lett å svare på, før jeg skulle stille hovedspørsmålene. De spørsmålene som man anser som viktigste, kan være følsomme og krevende og besvare, som betyr at det kan være lurt å snakke seg varme og opparbeide tillitt hos intervjupersonen (Dalland, 2017, s. 78).

Intervjuguiden ble ikke følget til punkt og prikke gjennom intervjuene, men ble til hjelp for å huske hvilke temaer jeg skulle gå igjennom. Når informantene kom inn på andre temaer, valgte jeg å stille u planlagte, åpne spørsmål rundt temaet. Jeg valgte bevisst å stille de oppfølgingsspørsmål på temaene jeg ville vite mer om. Flere av spørsmålene ble også besvart før jeg hadde stilt dem. Under intervjuene brukte jeg setninger som «hvis jeg har forstått deg riktig, så mener du.». Dette ga informantene muligheten til å rette på informasjon jeg hadde

skrevet ned, slik at det ikke ble noe feil informasjon. Intervjuet avslutta med at jeg takka dem for at jeg fikk bruke deres tid på mitt prosjekt og at informasjonen de kom med var nyttig for meg. Vi snakka litt om hvordan intervjuet hadde godt og hvordan det opplevdes. En slik samtale kan fungere som en kvalitetssikring. Gjennom å snakke litt om hovedpunktene i intervjuet kan intervjueren få reaksjoner på om intervjupersonen synes dette var dekkende for det som er sagt. Man må ikke forvente at det skal komme frem noe nytt, men det er fint å kunne få en bekreftelse fra intervjupersonen at hen står for det som har blitt sagt (Dalland, 2017, s. 84).

Etter intervjuene var ferdig satt jeg igjen med en god følelse. Informantene virket trygge, og vi hadde gjennom intervjuene en god tone mellom hverandre. Jeg opplevde svarene deres som ærlige og troverdig. Gjennom intervjuene var jeg lyttende og engasjert i det de snakket om. Rett etter intervjuene satt jeg meg ned og skrev ned dataen jeg fikk. Jeg brukte ikke lydopptaker og var derfor avhengig av å skrive den svarene jeg fikk mens de enda var fersk.

3.4 Analysearbeid

Når jeg hadde samla inn all data fra intervjuene, gjennomførte jeg en tematisk analyse. Det innebærer å kode og sortere datamaterialet sitt. Ved å gjennomføre temaanalyse skal man kunne gå i dybden av tema som er relevant for prosjektet (Thagaard, 2018, s. 171). Etter å ha sortert datamaterialet, laget jeg ulike kategorier som jeg fikk mye funn på. Dette er kategoriene jeg kom fram til: kunnskap om makt og tvang, rammefaktorer, barnehagehverdagen og regler og retningslinjer. For å få en oversikt over datamaterialet valgte jeg også å fargekode, for å se hvilke temaer som kom frem. Å gjennomføre en temasentrert analyse har en fordel i forholdt til å beskytte identiteten til informantene, siden etter transkribering blir teksten det opp fra tekstens sammenheng for å så bli plassert innenfor ulike tema som er valgt (Thagaard, 2018, s. 179-180). Etter å ha sortert alt jeg mente var nødvendig å ha med limte jeg det inn på et eget Word dokument, men beholdt resten av materialet, tilfelle jeg skulle trenge det.

3.5 Metodekritikk

Bergsland og Jæger (2014) forteller at ingen metode er feilfri, og at man skal være kritisk og reflektere over egne metoder og innsamlingsstrategier. For å gjøre dette er det viktig å se på oppgavens reliabilitet, validitet og overførbarhet (s. 80).

Reliabilitet handler om oppgaven skal være pålitelig og troverdig. Det er viktig at forskeren er i stand til å skille mellom informantenes utsagn og sine egne tolkninger. I tillegg er det viktig å vurdere relasjoner med informantene, og det kan påvirke datamaterialet (Thagaard, 2018, s. 187-188). For å skille mellom informantenes utsagn og sine egne tolkninger har jeg valgt å bruke overskriftene «funn» og «drøfting» i hver sin kategori under kapitlet «Funn og drøfting». Validitet beskriver datamaterialets relevans for oppgavens tema og problemstilling, og i hvilken grad resultatene er gyldige (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Validitet i en kvalitativ studie referer til hvor godt forskningen undersøker det som skal undersøkes. Det er viktig å planlegge forskningsprosessen nøye, inkludert å formulere spørsmål som kan gi svar på problemstillingen og samle inn relevante og pålitelige data. Det er viktig at dataene som samles inn faktisk er relevante for det som skal undersøkes. På denne måten kan forskningen være mer pålitelig, og resultatene kan være mer troverdige (Larsen, 2017, s. 93). Overførbarhet betyr at tolkningene fra denne oppgaven også kan gjelde i andre sammenhenger, slev om de bare er basert på en enkelt undersøkelse (Bergsland og Jæger, 2014, s. 80).

Jeg tenkte at intervju ville være en god metode for å få svar på min problemstilling. Jeg ville få et innblikk i hvilke tanker barnehagelærere hadde rundt temaet makt og tvang, og tenkte at for å få utfyllende svar, ville intervju være en fin metode. Svarene jeg fikk fra mine informanter kan ikke ses på som sanne for alle barnehager, men det kan være at andre barnehageansatte ville ha kjent seg igjen i det som ble sagt. Det kunne også vært interessant og gjennomført observasjoner som metode. Dette kunne ha hjulpet meg med å sett barnehagepraksisen med egne øyne, og nye tanker rundt temaet kunne ha kommet frem. Det er viktig å se på metoden man har brukt og vurdere om det var den beste metoden, eller om det å ta i bruk en annen metode kunne ha gitt bedre resultat (Dalland, 2017, s. 55).

3.6 Ethiske hensyn

Etikk handler om prinsipper, regler og retningslinjer som blir brukt for å fortelle oss om noe er rett eller galt. Som ellers i samfunnet er etikken minst like viktig når man forsker (Johannes et al., 2016, s. 83). Når man innhenter datamateriell til oppgaven er det viktig at man under hele prosessen tar etiske hensyn. Man må tenke over hvordan et tema skal belyses uten at det skaper etisk uforsvarlige konsekvenser for enkeltmennesker, grupper eller et helt samfunn (Johannes, Tufte & Christoffersen, 2010, s. 91).

Før jeg startet med innhenting av datamateriale sende jeg ut et informasjons og samtykkeskjema (vedlegg 2) som informantene måtte skrive under før intervjuet. Der informerte jeg kort om hva oppgaven min handlet om, og de fikk et innblikk hvilke rettigheter de hadde når valgte å bli med. Det ble også beskrevet at alt er anonymt og at de når som helst kan trekke seg frem til oppgaven innleveres. Samtykke ble dokumentert ved et kryss og dato, på grunn av at alt skal anonymiseres. Man skal ikke gi ut personlig informasjon som kan identifisere deltakerne i oppgaven (Bergsland og Jæger, 2014, s. 85). For at deltakerne ikke skal kunne identifiseres valgte jeg å bruke pseudonym i stedet for deres ekte navn. Deltakerne skal ikke få negative konsekvenser for å delta i forskningen, derfor har jeg valgt å anonymisere deltakerne samtidig som de har muligheten til å trekke seg fra prosjektet. Man må tenke gjennom hvordan man skal beskytte deltakerne mot eventuelle konsekvenser (Thagaard, 2018, s. 26). Samtidig som det er viktig å beskytte deltakerne mot eventuelle negative konsekvenser, kan deltakerne møte fordeler ved å delta (Brinkmann & Kvale, 2015, s. 107). Ved å delta i prosjektet mitt kan det bidra til få temaet frem i lyset, og at de tar med seg de eventuelle nye refleksjonene inn i barnehagehverdagen. Positiv konsekvens handler om at temaet kan bidra til ny kunnskap, refleksjon og ettertanke for informantene og barnehagene (Bergsland og Jæger, 2014, s. 85).

4.0 Funn og drøfting

I dette kapittelet skal jeg presentere funnene jeg har gjort gjennom mine intervju. Mine funn skal jeg drøfte i lys av teorien som ble presentert i teorikapittelet. Jeg skal belyse problemstillingen: «Hvilken bevissthet har barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang i barnehagen?»

4.1 Kunnskap om makt og tvang

Funn

Gjennom intervjuene kom det frem at Ole og Lise sin kunnskap om makt og tvang er mye preget av det de lærte gjennom studiene og bøker de hadde lest. Ole trekker frem at han ikke har så mye kunnskap om makt og tvang. Dette er et tema han lærte lite om på studiet. Marit er tydelig på at hennes kunnskap om temaet har kommet gjennom erfaring.

Angående spørsmålet om makt og tvang, trekker Ole frem at det er viktig å erkjenne at makt og tvang ikke skal brukes som en metode for å håndtere atferdsproblemer som oppstår i barnehagen. Han mener at man burde prøve å forstå årsakene bak den uønskede atferden og prøve å bruke forebyggende tiltak for å hindre at den oppstår isteden. «Fysisk makt og tvang bør bare brukes som en siste utvei når andre metoder ikke er effektive, og barnet står i fare for å skade andre eller seg selv» sier Ole.

Marit har et litt annet syn på makt, sammenlignet med Ole. Jeg siterer Marit: «For at barn skal bli selvstendige og oppdratt på en god måte, er det naturlig at makt blir brukt. Alt for mange barn får det akkurat som de vil med foreldrene og ender opp med å ikke mestre motgang. Derfor må man i noen situasjoner være streng med barna. Hvis et barn nekter å bli med ut, uten en god grunn, kan det hende at man må bruke litt fysisk makt også.» Videre forteller Marit at hun ikke husker så mye fra sin studietid, og er usikker på om hun har noe kunnskap om makt og tvang derfra. Hun påpeker at synet hennes på makt og tvang kommer fra erfaring. «Man skal gi barna omsorg, men også lære de disiplin slik at de hører etter.»

Lise har en blandet mening om makt og tvang. Hun mener temaet er vanskelig og at det er lett å trø feil i mange situasjoner. «Jeg ser at mange har lite kunnskap om makt og tvang og tenker ikke over hvordan de handler i visse situasjoner». Lise tror at makt kan være positivt om det blir brukt på en ansvarlig måte. Hun forteller at det er viktig å opprettholde et trygt og sunt

læringsmiljø i barnehagen og hjelpe barna med å utvikle en positiv atferd. Samtidig tenker at makt må noen ganger bli brukt for å lære barn å oppføre seg. Avslutningsvis sier Lise at tvang hovedsakelig ikke er greit. Bruk av tvang kan føre til at barn blir hjelpeløse og redde.

Drøfting

Intervjuobjektene hadde ulik kunnskap om makt og tvang, noe som tyder på at de har lært lite om temaet under studie. Ole og Marit påpekte også at de husker eller lærte lite om makt og tvang i studietiden. Deres kunnskap om makt og tvang kom stort sett fra egne betraktninger og erfaringer. Selv om barnehageloven, FNs barnekonvensjon og straffeloven gir barn i barnehagen rettslig vern mot fysisk tvang og makt (Utdanningsdirektoratet, 2016), kan svarene til intervjuobjektene tyde på at makt og tvang burde være en større del av pensum. Det er muligens utfordrende å lage et konkret og godt pensum for makt og tvang også, siden alle mennesker er forskjellige. Jeg tror nemlig at situasjoner oppleves ulikt for hver enkelt person og at en situasjon som gir positivt utbytte for en person trenger ikke gi positivt utbytte for en annen. Dermed er det vanskelig å si om fokuset på makt og tvang er stort nok, men intervjuene gir signal om at temaet bør bevisstgjøres mer.

Ole har et syn på fysisk makt og tvang som stemmer overens med dagens lover og retningslinjer da han nevner at man bare skal bruke fysisk makt og tvang om barna står i fare for å skade seg selv eller andre. Ifølge straffeloven, som nevnt i teoridelen, kan man kun handle i nødrett eller nødverge, om det blir brukt for å redde liv, helse, eiendom eller annen interesse fra en fare for skade som ikke avverges på en annen måte (Straffeloven, 2005, §17). Dette er essensielt for barnehagelærere å vite og burde nok vært bedre nevnt for studenter. Hvordan barnehagelærere skal bruke sin makt virker å være vanskelig og uklart siden alle tre har ulike syn på hvordan den skal utøves. I følge Marit vil hun sørge for at barna lærer disiplin selv om det innebærer å være streng og å bruke fysisk makt. Lise mener også at makt bør brukes når barna ikke klarer å oppføre seg. Med dette kan det sies at Marit og Lise bruker en slags blanding av Foucault sine hovedkategorier, nemlig disiplinsmakt og suverenitetsmakt. Å kjeft og bruke fysisk makt er lett synlig og et forsøk på å kontrollere barna. Dette kan beskrives som suverenitetsmakt. Disiplinmakt er mer indirekte og med den ønsker man å administrere lydighet til barna. Intervjuene tyder på at begge ønsker disiplin i barnehagen (Lundgren et al., 2012, s. 20-21).

4.2 Rammefaktorer

Funn

Gjennom intervjuene blir tiden flere ganger nevnt som en rammefaktor. Alle tre informantene ser på barnehagehverdag som hektisk og vet at den blir styrt av klokken. Ole nevner at hverdagen i barnehagen er alt for stram og ønsker at ting skjedde mere naturlig. Ole sier: «Jeg merker at alle er opptatt av tiden og blir stresset hvis vi ligger fem minutter bak skjemaet. Dette kan føre til vi voksne overfører stresset til barna». Lise synes også at klokken spiller en stor rolle. Hun trekker frem at fysisk makt og tvang brukes oftest i overgangen, hvor man har lite tid. «Når overgangene skal skje, blir vi voksne fort stresset. Dermed kan det hende at barna ikke får leke ferdig før vi ber dem om å vaske fingre, eller kle på seg». Marit opplever at det ikke er lett å gi slipp på det faste tidskjemaet, siden det har blitt en vane. «Jeg er så vant til at ting skal skje på bestemte tidspunkt, og blir ofte stresset om ting ikke skjer til rett tid». Hun vet selv at hun avbryter barn midt i aktiviteter når det mattid. «Jeg tar selvkritikk på dette. Personalet har faktisk snakket om det å la barna få avslutte leken, før noe nytt skal skje.» Marit ønsker egentlig å ha gode samtaler med barna mens de f.eks. kler på seg. «Det er viktig å lytte til barna og ikke skyve de unna når de prøver å si noe. I alt stresset er det lett å overse dem.»

Bemanning blir og trukket frem som en rammefaktor. Ole opplever at det nesten hver dag er sykdom på en av avdelingene i barnehagen han jobber på. «Det skal være et krav på grunnbemanning i barnehagen, men jeg opplever ofte at den ikke er til stede». Han trekker frem at det merkes i både ansattgruppen og barnegruppen når det er for lite ansatte. «Det å være mindre folk på jobb fører til unødvendig stress hos de andre ansatte, som fører til mer bruk av fysisk makt og tvang.» Lise mener at de voksne i barnehagen skal gi barna omsorg, anerkjennelse, og være til stede for deres psykiske og fysiske behov. «Med mindre folk på jobb, er det vanskeligere for oss ansatte å oppfylle barna sine behov.»

Marit ser på innsyn til rom som en slags rammefaktor. For en tid tilbake hadde ingen rom innsyn, påpeker hun. Hun tror at rom uten innsyn kan gjøre det lettere å utøve negative former for makt og tvang. «Å ha innsyn til ulike rom kan være med å minske sjansen for at f.eks. et seksuelt overgrep skjer.» Ole setter også pris på innsyn, spesielt på baderommene. «Som mann i en barnehage, har jeg opplevd fordommer når det kommer til fysisk makt.» Han

nevner at han i flere tilfeller har skiftet bleie mens andre voksne har vært til stede, for å minimere sjansen for å bli anklaget for noe.

Den siste rammefaktoren som kom frem i intervjuene var ansatte sitt barnesyn. Lise trekker frem at personalets barnesyn kan påvirke hvordan man håndterer ulike situasjoner. Noen barn har større sjans for å oppleve fysisk makt og tvang enn andre. «Jeg opplever at de urolige barna oftest får kjenne på fysisk makt og tvang.» Videre forteller hun at ansatte har blitt så lei av et barn sin oppførsel, at barnet gjentatte ganger får kjeft for ting han ikke har gjort. Ole mener gutter blir utsatt for mer fysisk makt og tvang enn jenter. «Som gutt selv, har jeg opplevd mye ufortjent kjeft. Jeg er derfor opptatt av å ikke kjeft på noen uten å vite hele historien». Marit påpeker at det er lett å tenke at vi har mer rett enn barna, når man er voksen. Noen voksne tror de kan mye mer enn barn. Derfor er de ikke interessert i å lytte til det barna har å si. «Det er viktig å lytte til barna. Barna er akkurat like mye verdt som de voksne, selv om vi har mer livskunnskap enn dem», mener Marit.

Drøfting

De tre intervjuobjektene nevner at tiden og bemanningen er en rammefaktor som skaper en mer hektisk hverdag i barnehagen, som fører til dårlig bruk av makt og tvang. Lite tid er også med å påvirke barna sin rett til medvirkning i barnehagen. I teoridelen ble følgende presentert: Barn i barnehagen skal ha rett til å medvirke i sin egen hverdag og barnehagen skal legge til rette for og oppmuntre til at barna skal få gi uttrykk for sitt syn på den daglige virksomheten, jf barnehageloven § 1 og § 3, grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1.

Samtidig skal ikke barna overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Et eksempel på medvirkning kan være at barnet er med på å bestemme når leken skal avsluttes. Om barnet ikke får være med på å bestemme dette bruker de ansatte sin makt til å avslutte leken. Dette kan være negativt og skape situasjoner der man også tyr til tvang. At barnet har rett til å bestemme innebærer også at de skal kunne bestemme over sin egen opplevelse og hva de mente. De ansatte må bruke sin definisjonsmakt på en ansvarlig måte. «Som ansatt i barnehagen er det viktig å skjønne at de underkjenner barn når de tar fra dem sjansen til å bestemme over sin egen opplevelse og hva de mente. Når et barn er lei seg og får beskjed om at det ikke er noe å gråte for, eller være opprørt for, bruker den voksne sin definisjonsmakt og viser ingen respekt for barnets subjektive følelse» (Tholin, 2008, s. 97).

Både Ole og Lise påpeker at det forekommer for lite bemanning i barnehagen. Dette kan være med på å skape stress hos de voksne som må holde styr på mange oppgaver samtidig. Ole påpeker at lite bemanning øker stressnivå og at de voksne dermed lettere tyr til fysisk makt og tvang. Bemanningen kan også gå utover barna sin rett til medbestemmelse. Tid og bemanning henger nemlig sammen. Mindre bemanning kan føre til at de voksne må ta valg og bestemme på vegne av barna i større grad, for å rekke over alle sine oppgaver. Mindre ressurser, i form av bemanning, kan også gjøre det mer utfordrende å planlegge aktiviteter og å legge til rette for medbestemmelse. Det kan også tenkes at stress og lite tid gjør at barnehagelærere bruker makt og tvang uten å være bevisst på hvordan de utagerer og konsekvensene det kan få. Barnehageansatte er helt klart nødt til å utøve makt, og det skjeve maktforholdet gir de ansatte et stort ansvar. Makten må bli brukt på en etisk reflektert måte hvor man tar barnehagens overordnede verdier i betraktning for at den skal komme til barnets beste (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2014, s. 138-139). Dermed er det viktig at barnehageansatte klarer å være bevisst på deres bruk av makt og holde hodet kaldt selv om tid og bemanning ikke strekker helt til.

De to siste rammefaktorene som blir nevnt er innsyn til rom og de ansattes barnesyn. Marit tror at det er lavere terskel for negativ bruk av makt og tvang med rom uten innsyn, mens Ole er glad for innsyn for å ikke få kastet fordommer mot seg. Det kan tenkes at det er lettere å bruke makt og tvang negativt uten at andre voksne ser deg, for eksempel vold. Det gir kanskje en følelse av at det ikke har noen negative konsekvenser for den som utøver makten. Det er ingen til stede for å irettesette. Å utnytte at rom ikke har innsyn og at man er i en sterk maktposisjon er respektløst ovenfor barnet. For når det gjelder anerkjennelse og ønsket om å bli behandlet som et mål i seg selv er det ingen forskjell på barn og voksne. Forskjellen er at de voksne har kraft av både livserfaring, kunnskap og utdanning og dermed har de større sjanse til å forstå når noen prøver å manipulere og de har lettere for å sette grenser (Hennum & Østrem, 2016, s. 97).

Som Lise er inne på spiller barnehageansatte sitt barnesyn en stor rolle for deres bevissthet rundt makt og tvang. At mennesker har ulike verdier og meninger er ikke ukjent. Derfor vil det alltid være ulikt hvor bevisst man er på makt og tvang og hvilket syn man har på barna. Lise forteller at det er ofte de uroligste barna som får kjenne på fysisk makt og tvang. På den ene siden føles det kanskje som denne maktutøvelsen må til for å holde styr i barnehagen. Tar man Ole sin mening i betraktning virker det ikke som alltid maktutøvelsen er fortjent. Han mener gutter blir møtt med mer ufortjent kjeft og utøvelse av fysisk makt og tvang enn jenter.

Dette tyder på dårlig barnesyn som kan få store konsekvenser. Selvsagt er det urettferdig at barna blir behandlet urettferdig bare på grunn av deres kjønn eller energinivå. I følge **Bae** er viktig å se på barna som subjekt for å behandle hvert barn som et individ med rettigheter til sine egne tanker og følelser (Bae, 2007). For å gjøre dette kan ikke barna behandles urettferdig ut ifra hvem de er. I en barnehage har man asymmetri mellom barna og de voksne. I barn sin relasjon med voksne er det alltid en sjanse for at deres likeverd blir krenket. Idealet i barnehagen er at det skal være en asymmetrisk relasjon hvor man skal ta hverandre på alvor, gå i dialog og lære av hverandre (Hennum & Østrem, 2016, s. 95). For meg kan det virke som det er lettere å misbruke makt i stor grad om man ikke har et slik barnesyn. Det kan bety at man ikke er bevisst på sin og barna sin posisjon og hvordan man bør utøve sin makt. Marit mener det er viktig å lytte til barna, og vite at de er verdt akkurat like mye som de voksne. Etter min mening vil et slik barnesyn legge et godt grunnlag for å utøve makt på en positiv måte. Det tyder på at man vil bruke sin makt til å lytte og la barnet uttrykke seg på linje med de voksne.

4.3 Barnehagehverdagen

Funn

Lise sier at en barnehagedag er travel, hvor det er faste rutiner og oppgaver som skal gjennomføres. Det er alltid noen som skal dekke på bordene, rydde, kle på barna, ha møter og ha matpause. «Barnehagehverdagen er travel. I alt kaoset er der lett at vi voksne ikke tar bevisste valg» sier Lise. Som nevnt tidligere er tid en essensiell rammefaktor i barnehagehverdagen, noe som kan være en årsak til bruk av makt og tvang. Marit forteller at hun er veldig glad i å være på tur sammen med barna. «Det er deilig å være ute sammen med barna og få oppleve nye ting sammen. Dessverre er ofte turene korte. Barna får ikke undre seg så mye som jeg skulle ønske» sier hun. Hun opplever at barna elsker å være ute i naturen for å utforske og fantasere, men vi voksne setter ofte av for dårlig tid. Da dras barna ut av deres fantasi. Dette skaper ofte dårlig stemning i barnegruppen, sier hun.

Ole påpeker at det er veldig mange vikarer som jobber i barnehagen, da det ofte er fravær i ansattgruppen. «Vikarer er veldig fine å ha, men i vanskelige situasjoner er det større sjanse for at de handler feil» sier han. Det er ikke vikaren sin feil da de ikke nødvendigvis har barnehageutdanning, men for barnet kan det få konsekvenser. Videre forteller han at flere vikarer har brukt makt og tvang uten å vite at det er feil. «Jeg har snakket litt med vikarene

om maktbruk, ikke for å ta de på noen måte, men bare for å høre hva de tenker om det. Svarene jeg får er ofte at de prøver å handle på samme måte som barnehagelærerne». Ole forteller at en vikar sa: «jeg synes det er dårlig gjort å måtte bruke makt på barnet for å klare å kle på han. Jeg har fått beskjed om å bare stå i det og at det er helt vanlig». Ole nevner hvor mye makt barnehagelærere har, ikke bare på barna, men også de nye som kommer for å jobbe i barnehagen. Barnehagelæreres holdninger vil kunne påvirke de andre på jobb. Det er derfor viktig å være gode rollemodeller.

Marit og Lise ser på samlingsstund og måltid som en arena hvor makt og tvang blir anvendt. Marit opplever at flere voksne ser på samlingsstund som et stressende moment i hverdagen. Flere voksne ønsker fullstendig ro gjennom samlingsstunden. Når et barn prater uten å ha fått godkjenning blir de sendt ut av samlingen. «Barn er pratsomme, og har ofte ting på hjertet som de ønsker å dele. Om de ikke får det kan det hende at barnet føler seg undertrykt, eller at deres behov ikke blir møtt» forteller hun. Lise har flere ganger opplevd unødvendig bruk av makt i måltidene. Hun formidler at måltidene er en fin arena for barna å lære seg å samarbeide, kommunisere og dele med andre. Det er også en fin plass for oss voksne og lære om barnas interesser og behov fortsetter hun. Likevel opplever hun at noen voksen har behov for fullstendig matro. Det skal selvfølgelig ikke være tillatt med roping og skriking rundt matbordet, men barna må få snakke og le sammen. «Jeg har sett voksne som hysjer på barn som ler rundt matbordet, fordi de ikke liker den typen støy rundt matbordet».

Marit opplever ofte matpress og at barna ikke får velge hvor mye de vil spise. Videre forteller hun at det er viktig å huske på at alle har forskjellige spisevaner og preferanser. Ingen voksne hadde likt og blitt presset til å spise mer når de er mette. «Jeg har også opplevd at barn ikke har får velge hva de vil ha på brødsken sin.» Videre kommer hun med to konkrete opplevelser. «En gang fikk ikke et barn ha makrell på brødsken, fordi den voksne ikke likte lukten. Et annet eksempel er fra en småbarnsavdeling hvor barna sa «syltetøy». Den voksne hadde lagt frem flere pålegg på bordet, men ikke syltetøyet. Syltetøyet stod i kjøleskapet. I stedet for å hente syltetøyten fikk barnet beskjed om å spise noe av det andre. Hendelsen førte til at barnet ikke ville spise noe». Dette er eksempler hvor Marit mener at de voksne bruker makten sin unødvendig, og viser null respekt for barnets ønsker.

Drøfting

Ole nevner at i barnehagehverdagen er det ofte flere vikarer til stede. Vikarene kan være en faktor som påvirker bevisstheten rundt makt og tvang. Vikarer har som oftest ikke lært og tilegnet seg de samme og like mye kunnskap som andre barnehageansatte. Det vil si at det er naturlig å tro at det er større sjanse for at de vil bruke sin makt på en negativ måte. Ole påpeker også at det er viktig å være gode rollemodeller for vikarene siden man har stor påvirkningskraft som barnehageansatt. I slike tilfeller har man gode muligheter til å skape bevissthet rundt makt og tvang og lære bort gode kunnskaper. Dermed er det viktig å passe på at man ikke har dårlig påvirkningskraft, slik at muligheten for å påvirke får et dårlig utfall.

Marit og Lise er inne på situasjoner hvor makt og tvang blir brukt på dårlige måter i løpet av barnehagehverdagen. Både Lise og Marit legger frem at måltid er en arena hvor de har opplevd dårlig bruk av makt, da voksne har ment at det skal være helt stille under måltidet eller at barna ikke får spise det de selv ønsker. Dette kan faktisk være med på å krenke barna sin rett til å medvirke i sin egen hverdag. For at barna skal medvirke i sin egen hverdag er de avhengige av de ansatte sin respekt og de må føle at de blir hørt (Franck og Glaser, 2014, s. 310-311). Måltid er nemlig en god arena, der barna kan bestemme selv hvem de vil snakke med og hva de vil snakke om, så lenge det ikke utvikler seg til bråk. Det ligger også noe klok i det Lise sier. Nemlig at barna kan lære om kommunikasjon og samarbeid, mens de voksne kan lære om barna sine interesser og behov. Den barnehageansatte ber nok ikke ungene om å være stille for at de ikke skal utvikle seg, men kanskje for at det føles godt med ro og stillhet. Dette kan virke som en egoistisk tankegang, med tanke på utviklingen til barna. Et slikt tilfelle kan også tyde på at den barnehageansatte ikke er bevisst på at dette kan være negativ bruk av makt.

4.4 Regler og retningslinjer

Funn

Når spørsmålet om det burde været klarere regler og retningslinjer for bruk av makt og tvang i barnehagen, var alle tre enige om at reglene ikke er klare nok. Ole forteller at han ikke har noe kjennskap til reglene om bruk av makt og tvang i barnehagen. Han forteller at han vet at det ikke er lov til å utøve fysisk vold i barnehagen, men at reglene og retningslinjene skulle vært bedre beskrevet både i barneloven og i rammeplanen. Videre trekker at frem at rammeplanen er noe de bruker mye i barnehagen, men at der står det ingen ting om verken makt eller tvang.

«Hadde temaene makt og tvang vært beskrevet i rammeplanen, hadde nok barnehagelærerne vært mere bevisst på hvordan de håndterer situasjoner» sier han. Avslutningsvis forteller han at de bruker å gi rammeplanen til alle ufaglærte som jobber i barnehagen, og hvis makt og tvang hadde vært beskrevet der, kunne flere situasjoner vært avverget.

Lise mener også at det burde vært klarere regler og retningslinjer for bruk av makt og tvang i barnehagen. Retningslinjene burde være tydelig og kommunisert til både personalet og foreldre sier hun. Videre forteller hun at personalet burde være opplært i å bruke alternative metoder for å unngå hendelser hvor makt eller tvang blir brukt. Det er mange situasjoner som kunne være unngått og bare de voksne hadde tatt seg tid til å forstå og lytte til barnet, sier hun.

«Det å få klarere regler og retningslinjer for bruk av makt og tvang er noe jeg såklart stiller meg bak» sier Marit. Hun forteller at reglene burde ikke være at makt og tvang blir ulovlig, men det burde vært beskrevet hvordan makt kan bli brukt på en positiv måte. Ved å få klarere regler og retningslinjer kan man skape en trygg og positiv atmosfære, og unngå å skade barnas fysiske eller psykiske helse sier Marit.

Drøfting

Det kommer tydelig frem fra intervjuene at de mener at reglene og retningslinjene ikke er klare nok. Marit mener at klarere regler og retningslinjer kan skape en trygg og positiv atmosfære og føre til at det blir enklere å bruke makt på en positiv måte. Det er derfor dum at ordene «makt» og «tvang» ikke nevnes i hverken barnehageloven (Barnehageloven, 2005) eller rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017). For meg virker det rett og slett merkelig. Bruken av makt og tvang i barnehagen kan tross alt påvirke barnet i stor grad.

Barnehagelærere spiller nemlig en stor rolle i livene til barna, hvor de setter spor og avtrykk i deres sinn som vil ha en betydning lenge etter de har sluttet i barnehagen (Skau, 2013, s. 15).

På den andre siden kan det hende temaene makt og tvang blir tatt for seg uten bruk av disse to ordene. Fra teoridelen vet vi at nemlig at barnehageloven ikke gir hjemmel til bruk av makt og tvang: «alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens [...] annen person har omsorgen for barnet (Utdanningsdirektoratet, 2016).» Selve ordene blir ikke brukt men reglene ligger til grunn for makt og tvang likevel. Akkurat denne regelen beskriver

veldig alvorlige lovbrudd. Det er mulig at barnehagelærere ønsker seg klarere retningslinjer for situasjoner som oppstår oftere. Dette ville vært til god hjelp for å vite hvordan en barnehagelærer eller vikar skal opptre.

5.0 Oppsummering

Prosessen med denne bacheloroppgaven har vært lang og har bydd på mye lærdom. Jeg har fått intervjuet tre barnehagelærere, som har vært interessant, spennende og ikke minst lærerikt. Gjennom bacheloren har jeg fått mere kunnskap om temaet, og mange nye perspektiver.

Problemstillingen som jeg har tatt for meg er «Hvilken bevissthet har barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang i barnehagen». Jeg forsket på barnehagelærere sin bevissthet, hvor jeg tok i bruk intervju som metode. Gjennom intervjuene fikk jeg mange interessante funn, som ga meg et godt grunnlag til å kunne drøfte problemstillingen. Da jeg drøftet funnene mine og fikk se de i lys av teori, fikk jeg frem flere ulike perspektiver rundt bruk av makt og tvang i barnehagen. Det kommer tydelig frem at makt og tvang ikke er det største fokuset under studietiden. Dette er noe som bør vurderes å flette mer inn i pensum for å skape bevissthet rundt temaet. I funnene kom det også frem at misbruk av makt og tvang skjer ofte uten barnehageansatte tenker over det. Rammefaktorer er med på å skape en hverdag hvor barnehageansatte har tankene på helt andre plasser enn makt og tvang. Det har også vist seg at makt og tvang er så mye mer en bare fysisk makt og kjefting. Makt kan faktisk brukes positivt ved å gi barna muligheten til å medvirke og det å bruke sin makt til å legge til rette for en god barnehagehverdag. Når det gjelder regler og retningslinjer virker det som det stor uklarhet rund temaet, selv om det finnes klare regler for de mest alvorlige tilfeller. Å lage klarere retningslinjer kan være med å gjøre det lettere å utøve makt på en god måte og å skape bevissthet rundt temaet.

Jeg vil dermed konkludere med det at bevisstheten til barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang har stort forbedringspotensial. Funnene viser at mange faktisk er veldig lite bevisst på temaet. Det å bli mer bevisst kan dermed være veldig positivt for barnehagemiljø og barna. En forbedring i retningslinjer og pensum er noe som burde vurderes. Selvsagt er graden av bevissthet individuell, men det er viktig å få med seg så mange som mulig for å skape en god barnehagehverdag.

6.0 Litteraturliste

- Bae, B. (1997). Voksnes definisjonsmakt og barns selvopplevelse. I. Skram, D. (Red.), *Det beste fra barnehage og skole* (s. 129-148). Tano.
- Bae, B. (2007, 10 januar). Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvens/id440489/>
- Bergsland, M., D. & Jæger, H. (2022). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2.utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6. utg.). Gyldendal.
- Drugli, M., B. & Lekhal, R. (2018). *Livsmestring og psykisk helse* (1.utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Eidhamar, L., G. & Leer-Salvesen, P. (2014). *Nesten som deg selv: Barn og etikk* (4. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Foucault, M. (1982). The Subject and Power. *Critical Inquiry*, 8(4), 777-795.
- Foucault, M. (1999b). *Overvåkning og straff: det moderne fengsels historie*. Gyldendal.
- Franck, K., & Glaser, V. (2014). Rett til medvirkning for barn med særskilte behov. I Sjøvik, P. (Red.), *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen* (s. 304- 323), (3. utg.). Universitetsforlaget.
- Fylkesmannen. (2019, 26. juni). Håndtering av valdelege barn i barnehagen. Hentet fra <https://www.statsforvalteren.no/vestland/barnehage-og-opplaring/barnehage/handtering-av-valdelege-barn-i-barnehage/>

- Grindheim, L., T. (2014). 'I am not angry in the kindergarten!' Interruptive anger as democratic participation in Norwegian kindergartens. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 15(4).
- Hennum, B., A. Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Cappelen Damm Akademisk.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt Forlag.
- Kant, I. (1970). *Morallo og frihet: moralfilosofiske skrifter*. Gyldendal.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.
Udir. <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen—bokmal-pdf.pdf>
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3utg.). Gyldendal.
- Larsen, A., K. & Slåtten, M. V. (2019). *En bok om oppvekst* (5.utg.). Fagbokforlaget.
- Larsen, A.K. (2017). *En enklere metode* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Lundgren, V. G., Juritzen, T. Engebretsen, E. & Heggen, K. (2012). Makt. I Engebretsen, E. & Heggen, K. (Red.), *Makt på nye måter* (s. 19-20). Universitetsforlaget.
- Regjeringen (2003, mars). FNs konvensjons og barns rettigheter. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdf/v/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Skau, G., M. (2013). *Mellom makt og hjelp: Om det flertydige forholdet mellom klient og hjelper* (4.utg.). Universitetsforlaget.

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV- 2005-05-20-28). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28/§17>

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV- 2005-05-20-28). Lovdata.

<https://lovdata.no/lov/2005-05-20-28/§18>

Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28/KAPITTEL_2-10#§272

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Tholin, K., R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere* (1.utg.). Fagbokforlaget.

Thoresen, T., T. (2015). *Barnehagelæreren: Profesjon, politikk og forskning*. Cappelen Damm Akademisk.

Udir. (2023, 10. januar). Bruk av nødrett/nødverge og andre inngripende tiltak i skolen.

<https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Skoleeiers-ansvar/Bruk-av-nodrett-og-andre-inngripende-tiltak/#4.1-bruk-av-nodvergenodrett>

Utdanningsdirektoratet (2016, 20. desember). Bruk av makt og fysisk tvang i barnehagen.

Hentet fra <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/barnehage/ovrige-tema/bruk-av-tvang-og-fysisk-makt/>

7.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Intervjuguide

Oppvarmingsspørsmål

- Hvor gammel er du?
- Hvilken utdanning har du?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Har du jobbet i forskjellige barnehager?

- **Hvilken kunnskap har du rundt bruk makt og tvang i barnehagen?**

- **Hvilke opplevelser har du rundt bruk av makt og tvang i barnehagen?**

- **Blir makt og tvang brukt i barnehagen?**
- Hva kan være bakgrunnen?

- **Hvilken kunnskap har du om lovligheten av å bruke makt og tvang i visse situasjoner?**

- **Hva er din oppfatning av reglene og retningslinjene for bruk av makt og tvang i barnehagen?**

- **Hvordan forholder du deg som barnehagelærer til balansen mellom å opprettholde disiplin og klare regler samtidig som du gir barna muligheten til å delta og påvirke sin egen hverdag?**

- **Hvilke tanker har du rundt voksnes holdninger ovenfor barn i barnehagen? Tror du ansattes holdninger kan påvirker måten man håndterer makt/tvang situasjoner med barn?**

Vedlegg 2: Samtykkeskjema

Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Hvilken bevissthet har barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang i barnehagen»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt der formålet er å sjå se hvilken bevissthet barnehagelærere har rundt bruk av makt og tvang i barnehagen. I dette skriver gir jeg/vi deg informasjon om målet for prosjektet og hva deltaking vil innebære for deg.

Formål

Formålet med bachelorprosjektet mitt er å forske på bruk av makt og tvang i barnehagen. Jeg ønsker å finne ut hvilke tanker barnehagelærere har rundt temaet, og deres erfaringer rundt bruk av makt og tvang. For å forske på problemstillingen «hvilken bevissthet har barnehagelærere rundt bruk av makt og tvang i barnehagen» skal jeg bruk intervju som metode.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet. I tillegg til veiledere Linda Janninger og Sobh Chahboun.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet innebærer det at du blir intervjuet. Intervjuet kommer til å vare ca. 30-45 minutter. Spørsmålene vil innebære hvilke erfaringer du har rundt bruk av makt og tvang, samt hvilke kunnskaper du har om temaet. Jeg er også interessert i å vite hvorfor du tror at makt og tvang blir brukt i barnehagen. Intervjuet blir ikke tatt opp, som vil si at alt er anonymisert.

Det er frivilling å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Dersom du velger å delta, har du muligheten til å trekke deg når som helst frem til prosjektets slutt.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålet jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn blir anonymisert.

Prosjektet avsluttetes 28.03.2023

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Linda Janninger

Sobh Chahboun

Student

Oda Bredesen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Makt og tvang i barnehagen» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av boksen ovenfor.